

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum occidere peccatorem sit licitum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

ARTIC. I. ETI

QVAEST. LXIII.

aut minus dat, quād
fit illi cōmūratū.
Sic ergo est differē-
tia quinque in re iudi-
cata, i.e. est cōmūta-
tio, uel distributio,
sed in forma iudicii
oēs materiæ conve-
niū, pro quanto in-
dex nulli prater suā
portionē, quāfi di-
tribuit bona, & ma-
la. Et ppterēa uī iū
accep̄tōis plōnā-
rū, qđ distributus
oppōnit iustitiae,
in omni potest habe-
re locū iudicio. Hic
autem esse menteat
authoris, etiā ex cor-
pore articuli patet.

q.58. art.10.
ad 3. & q.61.
ar.2. ad ter-
rium.

cum habere potest personarum F
acceptio.

AD SECUNDVM dicendum,
quod cum punitur aliquis gra-
tius propter iniuriam in ma-
iorē personam commissam, nō
est personarum acceptio, quia ip-
sa diversitas personarum facit, quan-
tum ad hoc diuersitatem rei, ut
supra* dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod
homo in iudicio debet pauperi
subuenire quantum fieri potest,
tamen sine laſione iustitiae: alio-
quin non haberet locum illud,
quod dicitur Exod.23. Pauperis
quoque non misereberis in iu-
dicio.

QV AE S T I O L X I I I .

De Vitijs oppositis commutatiua iustitiae in octo
articulos diuisa.

P OSTE A considerandum est de uitiiis op-
positis commutatiua iustitiae. Et primo
considerandum est de peccatis, quae cō-
mittuntur circa inuoluntarias commu-
tationes. Secundo, de peccatis, quae com-
mittuntur circa commutationes uoluntarias. Cō-
mittuntur autem peccata circa inuoluntarias com-
mutationes per hoc, quod illi quoq̄ documentum
proximo infertur contra eius uoluntatem: quod
quidem potest fieri duplíciter, scilicet factō, & uer-
bo. Factō quidem, cum proximus lēdit uel in p-
sona propria, uel in persona coniuncta, vel in pro-
priis rebus. De his ergo per ordinem consideran-
dum est. Et primo, de homicidio, per quod maxi-
me nocetur proximo.

Et circa hoc quāruntur octo.

¶ Primō, Vtrum occidere animalia bruta, uel etiā
plantas sit peccatum.
¶ Secundō, Vtrum occidere peccatorem sit licitū.
¶ Tertiō, Vtrum hoc liceat priuata personæ, uel so-
lum publicæ.
¶ Quartō, Vtrum hoc liceat clericō.
¶ Quintō, Vtrum liceat alicui occidere seipsum.
¶ Sexto, Vtrum liceat occidere hominem iustum.
¶ Septimō, Vtrum liceat alicui occidere hominē,
seipsum defendendo.
¶ Octauō, Vtrum homicidium casuale sit peccati
mortale.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum occidere quemque uiuentia sit illicitum.

AD PRIMVM sic procedit. Videtur, qđ occidere
quacunque uiuentia sit illicitum. Dicit enim
A post ad Roma. 12. Qui ordinatione Dei resistunt
ip̄i sibi damnationem acquirunt: sed per ordina-
tionem diuinæ prouidentiæ omnia uiuentia con-
seruantur s̄m illud P̄f. 146. Qui producit in mon-
tibus fēnū, & dat iumentis eis ipsorum: ergo mor-
tificare quacunque uiuentia videtur esse illicitum.
¶ Præt. Homicidium est peccatum ex eo, qđ homo
priuat uita: sed uita cōmuniis est omnibus anima-
libus, & plantis: ergo eadem ratione videtur esse pec-
catum occidere bruta animalia, & plantas.

dist.39.q.5.
27.2. cor. Et
2. contra ca-
113.5.

¶ 3 Præte. In lege diuina non determina-
lis poena, nisi pro peccato: sed occiden-
tium alterius statuitur pena determina-
tiva, ut pater Exod.22. ergo occidere
malum est peccatum.

SED CONTRA est, quod* Augustinus
uit. Dei. Cum audimus, Nō occides, non
hoc dictū esse de fructibus, quia nullus pene-
nec de irrationalibus animalibus, qua
ratione sociantur. Refat ergo ut im-
nomine, quod dictum est. Non occides.

R E S P O N S U M. Dicendū, quod nullus pene-
quod utitur realiqua ad hoc, ad quod el-
autē ordine imperfectora sunt proprie-
tates: sicut etiam in generationis via, natu-
ræ: sicut ad perfecta procedit. Et indec, qđ
generatione hominis prius est viuum, do-
mal, ultimo autem homo: ita etiam ea que
viuit, ut planta, sunt communiter proprie-
lia, omnia autem animalia sunt proprietas
ideo si homo utatur plāti ad utilitatem
& animalibus ad utilitatem homini, non
tum, vt patet per Phil. 1. Polit. Im-
tem vius maxime necessarius est: uider-
lia plantis vtantur in cibum, & homini-
bus, quod sine mortificatione conser-
vatur & animalibus ad utilitatem homini,
ip̄a ordinatione diuina. Dicit enim Co-
ce dedi tibi omnem herbam, & uniuersa
sunt uobis in escam, & cunctis animalibus
Et Genes.9. dicitur. Omne quod mouet
erit uobis in cibum.

AD PRIMVM ergo dicendum est, quod
natione diuina conferatur uita animalium
plantarum non propter seipsum, sed pene-
nem. Vnde vt*. August. dicit in de
stissima ordinatione creatoris, uita &
nostris usibus subeditur.

AD SECUNDVM dicendum, quod
bruta, & plantæ non habent uitam ratione
quam ad seipsum agantur, sed semper agantur
alio, naturali quodam impulsu: hoc
quod sunt naturaliter serua, & aliorum
commodata.

AD TERTIVM dicendum, quod dicit
dit bouem alterius, peccat quidem
dit bouem, sed quia damnificat hominem.
Vnde non continetur sub peccato hominem
sub peccato furti, uel rapina.

ARTICVLVS II.

Vtrum sit licitum occidere peccatores.

AD SECUNDVM sic procedit. Videtur, qđ non sit licitum occidere homines peccatores. Do-
minus. n. Mat. 13. in parabolâ phi-
buī extirpare zizaniam, qui sunt
filii nequam, ut ibidē dicitur, sed
omne quod est phibitū à Deo,
est peccatum: ergo occidere peccato-
rem est peccatum.

¶ Præt. Iustitia humana confor-
matur iustitiae diuine: sed fecit
diuinā iustitiae peccatores ad pe-
nitentiam referantur, s̄m illud
Ezec. 18. Nolo morte peccatoris,
sed magis ut cōueriat, & iuuat.

prohibuit hominem occidi, dicens, Non occides, ergo nulla lex possim confundens hominem occidendum, iusta est, si in illis casibus statutum, quod Deus non exceptit. Et ex hoc deducit duo Scotus. Primum est, quod non videt, quod lex iusta possit esse, quod

fuerit est pura iusta, non iustitia &c. occidatur: Quoniam bullam ergo hæc exceptio-

ne de celo delen-

dem, inquit, non

andimus Secundum

est, quod posita occi-

sione pro adulterio,

qui alege veteri tra-

tacit ab ipso Deo,

ad eadem reuocata

et iusta loan. 8. Ne-

mores condemnant,

acc ego te condem-

nare &c. &c.

In oppositum autem

et continebunt fures

occidendi, & lex adul-

teriam occidens.

SED COTRA est, quod od dicit

Exod. 22. Maleficos non patieris ui-

uere, & in Psal. 100. In manutino,

interficiens oes peccatores terra.

RESP. Dicendum, quod sicut^{*} di-

ctum est, licet est occidere anima-

lia bruta, inquantu- ordinant naturaliter ad hominum usum, sicut

imperfectum ordinatur ad perfectum.

Ois aut pars ordinatur ad totum, et imperfectum ad perfectum:

& iō ois pars naturaliter est pp to-

rum. Et per hoc uidemus, quod si falu-

ritus quodque in or- datum bellatur tran-

spose propter a- land, & tanquam de genere bonorum uti- sum sit, scriptura re-

probaret. & ordi- nante prouidentia manifestat, quo homi-

nes qui propter seip- sis, viptate liberi pro-

creant, ex hoc ipsos fece-

nt, & propter alios, bonos felices di- po-

nunt, ut patet ex eo, quod ne boni pa-

rebus Dominus pro- batur, malos eradica-

runt. Matth. 13. Cum e- rano rario moralium finire ex fine & fa- luctorū fit ratio,

quæ mali non sint eradicandi de terra inquantum conseru- ent, & quando falsus bonorum exigunt ma-

los occidendum, & cren- dunt finis & quan-

to non, non.

Ad fundatum dicunt, quod

excepta veteris le-

gis inquantum finis

principia, cessaerit

in passione Christi:

tanquam sunt moralia, externa sunt. De moralibus autem prece-

piti quomodo, quare, & quando ligantur, rationis est naturalis diffe-

rence, & diffinire. Vnde non oportet magis recurrere ad exceptio-

nem. Dei circa occasiōnem hominis, quam circa ablationē, quam

cetera nocētā hominum: omni sequidem Iesu Christo

moralis ratione reliquit. Non enim occidere hominem ideo est pec-

cam, quia proibitum: sed econtra idco prohibitum, quia mali-

propter ea no poterat expectare bullam ab auctore naturæ, sed

frustra secundum lumen signatum ab eo super nos, quando occi-

derem hominem peccatorem est malum, & quando non. Quid est

prohibitum à Deo per illud præceptum, Non oc-

cides. Quando autem non est malum, non est per id prohibitum à Deo, qui præcepta moralia promulgavit in lege vtraque, negatiua quidem, quia mala sunt, quæ prohibentur: affirmativa vero, qd bona sunt, quæ mandantur, & haec in communi de omni peccato-

re vera sunt. In speciali autem de fure dicendum est, quod quando perniciosi sunt fu-

res paci publica, non minus quid hostes pu-

blicæ pacis, possunt publica, autoritate occidi. Reuocatio au-

tem extorta ex illis verbis Domini de poena adulteriæ, si ad

iudicium præceptorum evacuatione refe-

rerant, nulla est. Nō enim propter illa domini verba minus li-

cuit iudicij, & principiis terrarum occi-

diderat adulteras, qd ante liceras, & mo-

dū contra lucere. E-

angelice nanque le-

gis misericordiam, quæ poenam sanguini-

nam non imponit, sed bene faciendum etiā inimicis mandat, mō

strabat Salvator, non autem ciuilē pote-

statem principibus, rectoribusque ause-

rebat.

In eodem art. 2. q.

64. in responsione ad tercium, si etiam re-

spondentes defide-

ras ad id, quod in ar-

gumento afferebatur,

Et quodlibet amicu-

ris hominē in sua dignitate manentem occidere sit

fm se malum, tamē hominē peccato-

rem occidere potest esse bo-

nun, sicut occidere bestiā. Peior enim est malus homo, quam be-

stiā, & plus nocet, vt Philos. dicit in 1. * Politicorū, & in 7. Ethicorū,

Dicitur I. ad Corinth. 5.

ARTICVLVS III.

Vtrum occidere hominem peccatorem licet priuata persone.

AD TERTIVM sic proceditur. Videatur, quod occidere hominem peccatorem licet priuata persona. In lege enim diuinâ nihil illi- citiū mandatur, sed Exod. 32. Prae-

cepit Moyses, Occidat vnuſquisque fratrem suum, & amictū, & proximum suum, pro peccato iutuli con-

flatiis. ergo etiam priuatis perso-

nis licet peccatorem occidere.

¶ 2 Præt. Homo propter peccatum

posit priuata occidere persona, tale tū peccatorem lice-

bit occidere. Et confirmatur, quia Iudicium 3. Aioth persona priuata occidit Eglo regé Moab pro liberando populo ab eius feru-

ture. Quomodo tamen hac simili cum doctrina presentis articuli?

¶ Ad hoc dī distinguedo de tyranno, quod est duplex. Quidā ē ty-

ranus? mō tm regedi, vt plures cōtingit, qd veri dñi tyranice re-

git, ad tua uitilitate oia couertates, discordias inter subditos fe-

minates, aut nutritrices, vt ipsi lucréter, vel exalténtur &c. & de talij

tyranno ē est qd, qm̄ cōfāt, qd nō licet cuiilibet de populo illum occidere. Propter hīm. n. tyrannos reprobatā fuit in cocili.

Conflati. festiōnis, propōsicio dicens, qd quilibet tyrannus liceat pos-

Secunda Secundar S.Thoma.

V tell

Inf. q. 65. 3. 3. Articu-
lū. 1. co. &
ad 2. & 4. di
fin. 37. q. 2.
art. 1.

IN articu. 3. eiusdem.

64. q. dubium occur-

rit. Nam author in 2.

sent. diff. 44. ar. penul.

ad ult. dicit, qd qm̄ nō

est recursus ad supo-

riorem, laudabiliter

tyrannus, qui per vio-

lētiam se fecit domi-

nū, occidit à pri-

uata persona, quām

uis non omnem peccato-

rem posuit priuata occidere persona, tale tū peccatorem lice-

bit occidere. Et confirmatur, quia Iudicium 3. Aioth persona priuata occidit Eglo regé Moab pro liberando populo ab eius feru-

ture. Quomodo tamen hac simili cum doctrina presentis articuli?

¶ Ad hoc dī distinguedo de tyranno, quod est duplex. Quidā ē ty-

ranus? mō tm regedi, vt plures cōtingit, qd veri dñi tyranice re-

git, ad tua uitilitate oia couertates, discordias inter subditos fe-

minates, aut nutritrices, vt ipsi lucréter, vel exalténtur &c. & de talij

tyranno ē est qd, qm̄ cōfāt, qd nō licet cuiilibet de populo illum occidere. Propter hīm. n. tyrannos reprobatā fuit in cocili.

Conflati. festiōnis, propōsicio dicens, qd quilibet tyrannus liceat pos-

Secunda Secundar S.Thoma.

V tell